

Predmet C-609/19**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

13. kolovoza 2019.

Sud koji je uputio zahtjev:

Tribunal d'instance de Lagny-sur-Marne (Francuska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

2. kolovoza 2019.

Tužitelj:

BNP Paribas Personal Finance SA

Tuženik:

VE

I. Opis spora

- 1 VE i njegova supruga 10. ožujka 2009. kupili su nekretninu i ugovorili s društvom BNP Paribas Personal Finance (u daljnjem tekstu: BNP Paribas ili davatelj kredita) hipotekarni kredit u iznosu od 143 421,53 eura kojim je nastao dug od 216 566,51 švicarskog franka (CHF).
Zbog njegova neplaćanja, proglašeno je prijevremeno dospijeće.
- 2 Sudskom odlukom 16. siječnja 2015. naložena je prisilna prodaja nekretnine. Nekretnina je 20. ožujka 2015. procijenjena na 55 000 eura.
- 3 BNP Paribas 12. siječnja 2017. zatražio je od suda koji je uputio zahtjev odobrenje za zapljenu VE-ova dohotka (u daljnjem tekstu: korisnik kredita ili potrošač).

II. Argumenti i zahtjevi stranaka

1. BNP Paribas

4 BNP Paribas zahtijeva, među ostalim, sljedeće:

- da se utvrdi da njegova potraživanja ukupno iznose 192 268,73 eura, u skladu s obračunom izvršenim 21. veljače 2019.;
- da se odobri zapljena VE-ova dohotka;
- da se utvrdi da je VE-ov zahtjev za proglašenje ništavosti kredita zbog zavaravajuće poslovne prakse nedopušten i da ga se podredno odbije;

podredno:

- da se VE-ovi zahtjevi koji se temelje na nepoštenim odredbama proglase nedopuštenim;
- da se utvrdi da odredba o valuti obračuna izraženoj u švicarskim francima sadržana u kreditu nije nepoštena jer se njome definira glavni predmet ugovora i jer je sastavljena jasno i razumljivo;

još podrednije:

- da se utvrdi da odredba o valuti obračuna izraženoj u švicarskim francima sadržana u kreditu nije nepoštena jer ne stvara nikakvu znatniju neravnotežu između prava i obveza stranaka;
- da se zahtjevi koje je VE podnio na temelju nepoštenih odredbi proglase neosnovanim.

5 BNP Paribas tvrdi da je VE bio obaviješten o promjenama deviznog tečaja kojima je izložen i njihovim posljedicama na otplatu njegova kredita. Stoga smatra da ugovor ne sadržava nikakvu nepoštenu odredbu.

2. VE

6 VE zahtijeva, među ostalim, sljedeće:

- da se Sudu uputi niz prethodnih pitanja;
- da se poništi ugovor HELVET IMMO koji je sklopio;

podredno:

- da se ispita nepoštenost odredbi „Opis kredita” (odredba br. 1), „Financiranje kredita” (odredba br. 2), „Otvaranje internog računa u eurima i internog računa u švicarskim francima za upravljanje

kreditom (odredba br. 3), „Tečajne transakcije” (odredba br. 4), „Otplata kredita” (odredba br. 5), „Mogućnost promjene valute obračuna” (odredba br. 6), „Odredba o priznavanju informacija iz potvrde o odobrenju kredita” (odredba br. 7), „Otplata kredita” (odredba br. 8), „Otplata glavnice” (odredba br. 9);

- da se utvrdi da sve te odredbe br. 1 do 9 nisu bile ugovorene i da se odbije njihova primjena;
- da se ugovori HELVET IMMO i INVEST IMMO prekvalificiraju u kreditne ugovore u eurima s fiksnom stopom od njihova sklapanja, da se utvrdi devizni tečaj u visini 1 euro za 1,50 švicarskih franaka i da se ponovno izračuna dugovani saldo;

krajnje podredno:

- da se sporni ugovor proglasi ništavim ako se presudi da je implicitna odredba o indeksaciji dio njegova glavnog predmeta.

- 7 VE tvrdi da ga sporni kredit izlaže neograničenom riziku promjene tečaja, da se u ugovoru taj rizik ne navodi i da on ne sadržava izraz „rizik promjene tečaja”. Navodi da mu simulacije kojima se obavještava korisnike kredita nisu dostavljene, iako je kredit ponuđen u razdoblju u kojem je davatelj kredita predviđao znatnu promjenu deviznog tečaja.
- 8 Slijedom toga, traži da se Sudu Europske unije uputi nekoliko prethodnih pitanja, osobito radi ocjene usklađenosti sudske prakse Coura de cassation (Kasacijski sud, Francuska) s odredbama Direktive Vijeća od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima (SL 1993., L 95, str. 29.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 24.). U biti traži da se kredit proglasi ništavim jer smatra da je riječ o zavaravajućoj poslovnoj praksi. Podredno, tvrdi da iznos potraživanja treba smanjiti zbog nepoštenosti implicitne odredbe o indeksaciji, odredbi o valuti obračuna i valuti plaćanja, nenavođenja „rizika promjene tečaja”, odredbe o otplati i odredbe o opciji kupnje.

III. Ugovor i pravni okvir

1. Sporni kredit

- 9 U skladu sa spornim ugovorom davatelj kredita dodjeljuje kredit po fiksnoj stopi denominiran u švicarskim francima. Kredit se otplaćuje uplatama u eurima, ali se ti mjesečno obroci konvertiraju u švicarske franke kako bi se platile kamate i otplaćivala glavnica na računu denominiranom u švicarskim francima.
- 10 U ponudi se pojašnjava da će se, ako se zbog promjene deviznog tečaja poveća trošak kredita za potrošača, mjesečni obroci najprije uračunati u kamate te će se trajanje kredita produljiti za pet godina. Također se pojašnjava sljedeće: „iznos

Vaših uplata u eurima neće se mijenjati, ali će se trajanje Vašeg kredita produljiti. Međutim, ako i uz nepromijenjeni iznos uplata u eurima ne bude moguće podmiriti ukupni saldo Vašeg računa za početno preostalo trajanje produljeno za pet godina, iznosi Vaših uplata u eurima će se povećati”.

- 11 U ovom je slučaju VE uzeo kredit u iznosu od 143 421,53 eura; taj iznos odgovara 216 566,51 švicarskom franku. Nakon prodaje nekretnine, čija je cijena uračunana u glavicu koju još treba platiti, davatelj kredita traži zapljenu VE-ovih dohodaka u iznosu od 192 268,73 eura.

2. Pravo Unije

- 12 Sud koji je uputio zahtjev smatra da je akt prava Unije koji je primjenjiv u ovom slučaju Direktiva 93/13, osobito njezini članci 3. i 4.
- 13 U skladu sa zaključcima nezavisnog odvjetnika N. Wahla u predmetu Kásler i Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:85, t. 91. i t. 2. zaključka): „*Ispitivanje jasnoće i razumljivosti ugovornih odredbi mora voditi računa o svim okolnostima pojedinačnog slučaja, uključujući informacije koje su pružene potrošaču u vrijeme sklapanja ugovora te mora uz strogo formalni i jezični aspekt obuhvatiti točnu procjenu gospodarskih posljedica tih odredbi i veza koje mogu postojati među njima*”.
- 14 U presudi od 20. rujna 2017., Andriuc i dr. (C-186/16, EU:C:2017:703, t. 51. i t. 2. izreke), Sud je presudio da se jasno i razumljivo sastavljenom ugovornom odredbom poput sporne pretpostavlja da je „*potrošač mora razumjeti na formalnoj i gramatičkoj razini, ali također u pogledu njezina konkretnog dosega, u smislu da prosječan potrošač, koji je uredno obaviješten i postupa s dužnom pažnjom i razboritošću, može ne samo znati za mogućnost aprecijacije ili deprecijacije strane valute u kojoj je ugovor o zajmu sklopljen, već može i procijeniti potencijalno znatne ekonomske posljedice koje bi takva odredba mogla imati za njegove financijske obveze. Na nacionalnom sudu je da izvrši potrebne provjere u tom pogledu*”.
- 15 Sud je podsjetio da se „*potrošač nalazi u slabijem položaju u odnosu na prodavatelja robe ili pružatelja usluge, osobito u pogledu razine obaviještenosti – navedenu obvezu jasnog i razumljivog sastavljanja ugovornih odredbi i, slijedom toga, transparentnosti koja se utvrđuje tom direktivom treba shvatiti u širem smislu*” (presuda od 20. rujna 2017., Andriuc i dr. (C-186/16, EU:C:2017:703, t. 44. i navedena sudska praksa)). U točki 46. iste presude Sud pojašnjava da to pitanje treba ispitati sud koji je uputio zahtjev.
- 16 Sud je također presudio da „*odredbu ugovora o kreditu [...] zbog koje valutni rizik u cijelosti snosi potrošač i koja nije sastavljena na transparentan način tako da korisnik kredita na temelju jasnih i razumljivih kriterija može procijeniti ekonomske posljedice sklapanja tog ugovora, nacionalni sud [...] može smatrati*

nepoštenom” (rješenje od 22. veljače 2018., Lupean (C-119/17, neobjavljeno, EU:C:2018:103, t. 31. i t. 2. izreke)).

- 17 Naposljetku, u presudi od 20. rujna 2018., OTP Bank i OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750), Sud je presudio: „Članak 4. stavak 2. Direktive 93/13 treba tumačiti na način da zahtjev prema kojem ugovorna odredba mora biti jasno i razumljivo sastavljena obvezuje financijske institucije da korisnicima kredita pruže dovoljno informacija kako bi potonji mogli donositi razborite i informirane odluke. U tom pogledu taj zahtjev znači da ugovornu odredbu o riziku promjene tečaja potrošač može razumjeti na formalnoj i gramatičkoj razini, ali također u pogledu njezina konkretnog dosega, u smislu da prosječan potrošač, koji je uredno obaviješten i postupa s dužnom pažnjom i razboritošću, može ne samo znati za mogućnost deprecijacije nacionalne valute u odnosu na stranu valutu u kojoj je zajam denominiran već da može i procijeniti potencijalno znatne gospodarske posljedice koje bi takva odredba mogla imati za njegove financijske obveze” (t. 78. i t. 3. izreke). Sud je u istoj presudi pojasnio: „[č]lanak 4. Direktive 93/13 treba tumačiti na način da zahtijeva da se jasnoća i razumljivost ugovornih odredbi ocjenjuju pozivanjem na sve okolnosti koje su postojale u trenutku sklapanja ugovora i na sve ostale odredbe tog ugovora” (t. 83. i t. 4. izreke); naposljetku, dodao je da je na nacionalnom sudu da po službenoj dužnosti istakne nepoštenost takve odredbe (t. 91. i t. 5. izreke).

3. Nacionalno pravo

- 18 Sud koji je uputio zahtjev u ovom slučaju odlučuje o zapljeni dohotka. U tom pogledu izvršava ovlasti ovršnog suda i stoga treba utvrditi osnovanost i iznos potraživanja.
- 19 Člankom L. 132-1 codea de la consommation (Zakonik o zaštiti potrošača), koji je postao članak L. 212-1 istog zakonika, u francusko pravo prenosi se Direktiva 93/13. Tim člankom određuje se:

„U ugovorima sklopljenima između prodavateljâ robe ili pružateljâ usluge, s jedne strane, i osoba koje nisu prodavatelji robe ili pružatelji usluge odnosno potrošača, s druge strane, nepoštene su one odredbe čiji je predmet ili učinak stvaranje znatnije neravnoteže u pravima i obvezama ugovornih stranaka na štetu osobe koja nije prodavatelj robe ili usluge odnosno na štetu potrošača.

Uredbom Conseila d’État (Državno vijeće, Francuska) [...] utvrđuje se popis odredbi koje se smatraju nepoštenima; u slučaju spora koji se odnosi na ugovor koji sadržava takvu odredbu, prodavatelj robe ili pružatelj usluge treba dokazati da sporna odredba nije nepoštena.

Uredbom donesenom u istim uvjetima utvrđuju se vrste odredbi koje, s obzirom na ozbiljnost povreda koje nanose ugovornoj ravnoteži treba nesporno smatrati nepoštenima u smislu prvog stavka.

Te su odredbe primjenjive neovisno o obliku ugovora ili mediju na kojem je sadržan. To osobito vrijedi za narudžbenice, račune, jamstvene listove, otpremnice ili naloge za isporuku, karte ili ulaznice koji sadržavaju odredbe o kojima se je ili nije slobodno pregovaralo ili upućivanja na prethodno utvrđene opće uvjete.

Ne dovodeći u pitanje pravila tumačenja predviđena u člancima 1156. do 1161., 1163. i 1164. codea civil (Građanski zakonik), nepoštenost odredbe ocjenjuje se pozivanjem na sve okolnosti koje su postojale u trenutku sklapanja ugovora i na sve ostale odredbe tog ugovora. Ocjenjuje se i s obzirom na odredbe sadržane u drugom ugovoru kada sklapanje ili izvršenje tih dvaju ugovora pravno ovise jedno o drugom.

Smatra se da nepoštene odredbe nisu bile ugovorene.

Procjena o tome jesu li neke odredbe nepoštene u smislu prvog stavka ne odnosi se na definiciju glavnog predmeta ugovora ni na primjerenost cijene ili naknade za prodanu robu ili ponuđenu uslugu, sve dok su te odredbe jasno i razumljivo sastavljene.

Sve odredbe ugovora i dalje će se primjenjivati osim odredbi koje se smatraju nepoštenima ako ugovor može i dalje važiti bez navedenih odredbi.

Odredbe ovog članka jesu odredbe javnog poretka”.

- 20 Predzadnjim stavkom tog teksta prenosi se članak 4. stavak 2. Direktive 93/13 i taj je stavak temelj relevantne nacionalne sudske prakse.
- 21 Cour de cassation (Kasacijski sud) isključuje mogućnost da se odredbe kojima se utvrđuje glavni predmet ugovora kvalificiraju kao nepoštene sve dok su one jasno i razumljivo sastavljene (ustaljena sudska praksa).
- 22 U dvama predmetima u kojima se spor odnosio na kredit sličan spornom kreditu, taj je sud podsjetio 2017. da je na sudu koji odlučuje o meritumu da po službenoj dužnosti ispita postoji li znatnija neravnoteža.
- 23 U predmetu koji se odnosi na kredit koji se može usporediti sa spornim kreditom, presudio je 2018. da se odredbom kojom se predviđa „konverzija u švicarske franke salda mjesečnih uplata nakon podmirenja davanja povezanih s kreditom [definira] glavni predmet ugovora”. K tomu, presudio je da je ta odredba jasna i razumljiva zbog sljedećih razloga: „otplata kredita provodi se konverzijom fiksnih mjesečnih obroka plaćenih u eurima, [...] takva konverzija izvršava se prema deviznom tečaju koji može rasti ili padati, [...] ta promjena može dovesti do produljenja ili skraćenja trajanja otplate kredita i, ovisno o slučaju, izmijeniti ukupni teret otplate”.
- 24 U petnaest odluka donesenih 20. veljače 2019. Cour de cassation (Kasacijski sud) potvrdio je presude žalbenih sudova, pri čemu je smatrao da se kreditom Helvet

Immo utvrđuje glavni predmet ugovora, s obzirom na to da je „rizik promjene tečaja koji je svojstven toj vrsti kredita [imao] utjecaj na otplatu kredita”. U tim predmetima, u presudama koje su predmet žalbi detaljno je naveden kreditni mehanizam kredita Helvet Immo, na koji se podsjeća u točki III.1. ove odluke, te se smatralo da je „u ugovoru transparentno prikazano konkretno funkcioniranje mehanizma konverzije u stranu valutu” i da je odredba u tom smislu jasna i razumljiva. U tim se odlukama izričito poziva na presudu Suda od 20. rujna 2018., OTP Bank i OTP Factoring (C-51/17, EU:C:2018:750).

- 25 U nekima od tih odluka upućuje se na „obavijest kojoj su priložene numeričke simulacije o utjecaju promjena deviznog tečaja na plan otplate” a da pritom na odluku ne utječe činjenica da taj činjenični element postoji ili ne postoji. Nezavisni odvjetnik u svojem je mišljenju predložio da se utvrdi postojanje odnosno nepostojanje tog elementa, koji se uostalom zahtijeva kasnijim zakonodavstvom (članak L. 312-8 Zakonika o zaštiti potrošača, koji je postao članak L. 313-25 istog zakonika), kako bi se ocijenila jasnoća i razumljivost spornih odredbi.

IV. Obrazloženje zahtjeva za prethodnu odluku

1. Glavni predmet ugovora

- 26 Sporni ugovor sadržava nekoliko odredbi, prikazanih kao dio mehanizma konverzije u stranu valutu, koje imaju za učinak uključivanje rizika promjene tečaja u mjesečne obroke koje plaća potrošač. Mjesečni obroci koji se plaćaju u eurima fiksni su. U slučaju promjene deviznog tečaja iznos otplate u švicarskim francima manji je od iznosa koji je naznačen potrošaču prilikom ugovaranja kredita. Taj se iznos najprije uračunava u kamate.
- 27 Taj je ugovor stoga kredit denominiran u stranoj valuti koji se može otplatiti u nacionalnoj valuti i o kojem se nisu vodili pojedinačni pregovori. U stanju prava Unije koje je preneseno nacionalnim pravom, predmetni mehanizam obuhvaćen je glavnim predmetom ugovora.
- 28 Sporne odredbe odnose se na pravila o uračunavanju plaćanja u kamate, vođenju računa u švicarskim francima, valuti obračuna, i u eurima, valuti plaćanja, kao i o produljenju trajanja kredita. Iz toga proizlazi da u slučaju nepovoljne promjene deviznog tečaja potrošač mora platiti glavnica u eurima koja je veća od iznosa kredita i da se njegovim mjesečnim obrocima otplaćuju gotovo isključivo kamate, pri čemu se smanjuje samo preostala glavnica koju još treba platiti.
- 29 Sud koji je uputio zahtjev stoga pita o margini prosudbe kojom raspolaže u pogledu tih odredbi: treba li ih smatrati neodvojivom cjelinom koja je glavni predmet ugovora i koja se stoga ne može kvalificirati kao nepoštena, pod uvjetom da su jasne i razumljive? Suprotno tomu, treba li priznati da se te odredbe

pojedinačno mogu smatrati nepoštenima, uz iznimku, koja je već predviđena u sudskoj praksi, odredbe kojom se predviđa otplata u stranoj valuti?

2. Činjenica da je korisnik kredita poznavao predvidiv gospodarski kontekst kao element ocjene jasnoće i razumljivosti odredbe

- 30 Očito je da je korisnik kredita primio velik broj informacija prije ugovaranja kredita. U sadržaju spisa utvrđuje se da se tim informacijama ustraje na stabilnosti deviznog tečaja između eura i švicarskog franka. Potrošač je stoga mogao smatrati da se rizik od preuzimanja obveze odnosi na druge elemente koje je također dostavio davatelj kredita, poput troškova konverzije valute ili fiksne prirode kamatne stope.
- 31 U ponudi kredita detaljno se navodi mehanizam prema kojem se mjesečnim obrocima u eurima otplaćuje kredit denominiran u švicarskim francima. Rizik promjene tečaja proizlazi iz kombinacije različitih odredbi. VE ističe da se izraz „rizik promjene tečaja” ne upotrebljava u ponudi.
- 32 Iz podnesaka priloženih raspravi proizlazi da u razdoblju napetosti na financijskim tržištima određene valute, osobito švicarski franak, predstavljaju „sigurnu luku” koja imatelje te valute štiti od fluktuacija u takvom kontekstu. S obzirom na te podneske, davatelj kredita mogao je to znati u trenutku njegova ugovaranja, što je vjerojatno jer raspolaze stručnošću i znanjem koji su svojstveni profesionalnom davatelju kredita.
- 33 Nacionalnim zakonodavstvom i sudskom praksom poziva se sud da objektivno razmotri ponudu a da pritom ne uzme u obzir takav kontekst, na primjer, pozivanjem na numeričke simulacije kojima se dokazuju posljedice promjene deviznog tečaja na trošak kredita, ali da nužno ne zahtijeva taj element. U sudskoj praksi Suda upućuje se na pojam transparentnosti prilikom ispitivanja jasnoće i razumljivosti odredbe koja je dio glavnog predmeta ugovora.
- 34 Sud koji je uputio zahtjev stoga pita o konkretnom dosegu tog pojma za korisnika kredita koji nije upoznat s posljedicama koje gospodarske napetosti imaju na promjenu deviznog tečaja i treba li ga obavijestiti o dodatnom riziku koji stoga predstavlja gospodarski kontekst u kojem je on preuzeo svoju obvezu.
- 35 Neizravno se postavlja pitanje ocjene dobre vjere davatelja kredita kako bi se na temelju njegove stručnosti mogla analizirati ta predvidiva promjena. VE u tom pogledu iznosi gospodarska predviđanja švicarske središnje banke koja su prethodila kreditu, za koja sada smatra da su bile poznate davatelju kredita.

Prethodna pitanja

- 36 Tribunal d’instance de Lagny-sur-Marne (Općinski sud u Lagny-sur-Marneu, Francuska) upućuje Sudu Europske unije sljedeća pitanja:

1. Treba li članak 4. stavak 2. Direktive 93/13 tumačiti na način da glavni predmet ugovora o kreditu denominiranog u stranoj i otplativog u nacionalnoj valuti čine odredbe, koje se ne mogu razmatrati zasebno a propisuju otplatu u fiksnim mjesečnim obrocima koji se najprije uračunavaju u kamate te kojima se predviđa produljenje trajanja ugovora i povećanje iznosa za podmirenje salda računa, pri čemu se taj saldo [može] znatno povećati nakon promjena deviznog tečaja?
2. Treba li članak 3. stavak 1. Direktive 93/13 tumačiti na način da odredbe kojima se određuju plaćanja u fiksnim mjesečnim obrocima koji se najprije uračunavaju u kamate te kojima se predviđa produljenje trajanja ugovora i povećanje iznosa za podmirenje salda računa stvaraju znatniju neravnotežu između prava i obveza ugovornih stranaka, s obzirom na činjenicu da se taj saldo može znatno povećati nakon promjena deviznog tečaja, osobito jer se njima potrošača izlaže neproporcionalnom riziku promjene tečaja?
3. Treba li članak 4. Direktive 93/13 tumačiti na način da se njime zahtijeva da se jasnoća i razumljivost odredbi ugovora o kreditu denominiranom u stranoj i otplativom u nacionalnoj valuti ocjenjuju upućivanjem na predvidivi gospodarski kontekst u trenutku sklapanja ugovora, u ovom slučaju na utjecaj gospodarskih poteškoća u razdoblju od 2007. do 2009. na promjene deviznog tečaja, uzimajući u obzir stručnost i znanje profesionalnog davatelja kredita te njegovu dobru vjeru?
4. Treba li članak 4. Direktive 93/13 tumačiti na način da se njime zahtijeva da se jasnoća i razumljivost odredbi ugovora o kreditu denominiranog u stranoj i otplativog u nacionalnoj valuti ocjenjuju tako da se provjeri je li davatelj kredita, koji ima stručnost i znanje prodavatelja robe ili pružatelja usluga, potrošaču dostavio samo objektivne i apstraktne informacije, osobito brojčane, kojima se ne uzima u obzir gospodarski kontekst koji može utjecati na promjene deviznog tečaja?